

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА»**

ЗАРИЦЬКА НАТАЛІЯ СЕРГІЇВНА

УДК 339.923(477:73)

**ЕКОНОМІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ І США
У ФОРМАТІ НОВОГО СВІТОПОРЯДКУ**

Спеціальність 08.00.02 - світове господарство
і міжнародні економічні відносини

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ-2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі міжнародного обліку і аудиту ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» Міністерства освіти і науки України, м. Київ.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
ГАЛЕНКО Оксана Миколаївна,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»,
завідувач кафедри міжнародного обліку і аудиту

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
ЗАБЛОЦЬКА Ріта Олександрівна,
Інститут міжнародних відносин
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка,
професор кафедри світового господарства
і міжнародних економічних відносин

кандидат економічних наук, доцент
ІКСАРОВА Наталія Олександрівна,
Київський національний
торговельно-економічний університет,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин

Захист дисертації відбудеться «29» листопада 2016 року о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.006.02 ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» Міністерства освіти і науки України за адресою: 03680, м. Київ, проспект Перемоги, 54/1, ауд. 203.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» за адресою: 03113, м. Київ, вул. Дегтярівська, 49-Г, к. 601.

Автореферат розіслано «28» жовтня 2016 р.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
доктор економічних наук, професор**

Л.Л. Антонюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Глобалізаційні процеси, які набули безпрецедентної динаміки на початку третього тисячоліття, кардинально трансформують систему розподілу світової економічної влади, закладаючи нову її парадигму, коли, з одного боку, зростає економічне і військово-політичне домінування глобальних держав-лідерів, а з другого – відкриваються можливості для формування нових центрів світового економічного суперництва. Глобалізація неоліберального типу не увінчалась досягненням оптимального балансу світових сил, про що свідчать періодичні його порушення економічними, соціальними, політичними, військовими конфліктами, спроби переділу окремими країнами регіональних сфер впливу. Це спонукає світову спільноту до формування якісно нової системи світопорядку, здатної реально забезпечити економічний прогрес, мирне співіснування націй і гарантувати кожній країні національну безпеку. Для України, яка у складний реформаційний період стала однією з жертв іноземної окупації, критично важливим, з погляду реалізації національних інтересів та забезпечення державного суверенітету, набуває розвиток стратегічного партнерства зі Сполученими Штатами Америки як визнаним глобальним лідером в економіці і політиці.

Теоретичні основи світового економічного порядку, форми міждержавного економічного співробітництва в умовах глобалізації, проблематика міжнародних економічних відносин України та її співпраці з окремими країнами знайшли своє комплексне відображення у працях таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як: Дж.Айкенберрі, В.Андрійчук, О. Бабанін, І. Баранецький, З. Бжезинський, О.Білорус, Д. Болдвін, В. Будкін, О. Власюк, М.Віллереаль, О. Галенко, Ф.-С.Геді, Н. Городня, Т. Горянська, А. Давидов, Я. Жаліло, Л.Жиганова, Р. Заблоцька, Р.Зименков, Н.Іксарова, В. Калашников, Є. Камінський, В.Копійка, М. Краковер, А. Крисоватий, Т. Ланьшина, Д.Лук'яненко, К.Малмстрьом, М.Манчін, Д. Маталоні, О. Матвєєва, А. Мокій, В.Муравйов, М.Неуенкірх, Г. Норберг, Ю. Павленко, Ю. Пахомов, С.Пирожков, К.Пінард, А. Поручник, Н. Ржевська, А. Сабраманьян, А.Светлов, Я.Столярчук, В. Сіденко, А. Сухоруков, М. Фергюссон, А. Філіпенко, Дж.Франкоіс, Дж. Хансон, О. Чугаєв, О. Шевчук, О. Якубовський та багатьох інших.

Однак, у науковій літературі дотепер недостатньо досліджено теоретичні засади формування глобальної моделі світового економічного порядку. Потребують комплексного аналізу форми, рівні та механізми економічного співробітництва України і США у торговельній, інвестиційно-виробничій, науково-технічній та військовій сферах. Надзвичайно актуальним на сьогодні є й обґрунтування механізмів розбудови українсько-американського стратегічного партнерства у контексті імплементації Угоди про асоціацію України з ЄС та Трансатлантичного торговельного й інвестиційного партнерства між США та ЄС (ТТІП), а також визначення ключових напрямів нарощування ефективності проектів технічної допомоги Сполучених Штатів Україні як ключового фактора регіональної безпеки в Європі. Таким чином, системне дослідження економічного співробітництва України і США у форматі нового світопорядку є дуже важливим як у теоретичному, так і практичному плані, що обумовило вибір теми дисертації, її мету та завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано згідно плану науково-дослідних робіт ДВНЗ «Київський

національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» у рамках міжкафедральної науково-дослідної теми факультету міжнародної економіки і менеджменту «Стратегії національного розвитку в парадигмі глобальної економічної політики» (номер державної реєстрації 0111U007630). У рамках цієї теми автором особисто підготовлено підрозділи «Стратегічні пріоритети України в економічному співробітництві зі Сполученими Штатами Америки» та «Інтеграційна платформа розвитку українсько-американського економічного співробітництва». Положення і висновки дисертаційної роботи є також складовою фундаментальної науково-дослідної теми за кошти державного бюджету «Ресурси і моделі конкурентоспроможного розвитку країн в умовах економічної глобалізації: євроінтеграційний проект України» (номер державної реєстрації 0115U002368), у рамках якої автором особисто підготовлено розділ «Науково-технічний ресурс економічного співробітництва України і США».

Мета і завдання дослідження. Метою дисертації є дослідження національних економічних стратегій України і США у глобальній парадигмі світопорядку, розкриття масштабів, рівня і закономірностей розвитку економічного співробітництва між державами у торговельній, виробничо-інвестиційній та науково-технічній сферах, а також розробка інтеграційних механізмів нарощування стратегічного партнерства двох країн у контексті глобальних викликів.

Виходячи з мети та логіки дослідження (рис. 1), у роботі поставлено та вирішено такі конкретні завдання:

- розкрити парадигмальні засади глобальної моделі світового економічного порядку;
- ідентифікувати геоекономічні цілі США та узагальнити механізми їх реалізації;
- комплексно охарактеризувати національну економічну стратегію України у глобальних координатах;
- дати системну оцінку зовнішньоторговельному співробітництву України і США та обґрунтувати шляхи його вдосконалення;
- охарактеризувати міждержавну інвестиційно-виробничу кооперацію у контексті залучення України до глобального відтворювального процесу;
- розкрити масштаби, структуру і нереалізований потенціал українсько-американського співробітництва у науково-технічній сфері;
- з'ясувати додаткові вигоди України у співробітництві із США за посередництва ЄС;
- обґрунтувати стратегічні напрями удосконалення системи міжнародної технічної допомоги США Україні як ключового фактору регіональної безпеки у Європі.

Об'єктом дослідження є процеси та закономірності розвитку міждержавного економічного співробітництва у форматі глобалізаційної парадигми.

Предметом дослідження є стратегічні цілі, форми і механізми економічного співробітництва України і США в умовах формування нового світопорядку.

Методи дослідження. Дисертаційне дослідження базується на використанні принципу єдності теорії і практики, прогнозуванні розвитку економічних процесів на основі методу наукової абстракції.

Рис. 1. Логіка дисертаційного дослідження

Для досягнення мети і розв'язання завдань дисертаційної роботи були використані наступні методи наукового дослідження економічного співробітництва України і США у форматі нового світопорядку: діалектичний метод (при дослідженні трансформаційних змін світового економічного порядку та обґрунтуванні парадигмальних засад формування його глобальної моделі: п. 1.1); історико-логічний метод (при дослідженні еволюції світового економічного порядку; характеристики етапів економічного співробітництва України і США у торговельній, інвестиційно-виробничій та науково-технічній сферах: пп. 1.1, 2.1, 2.2, 2.3, 3.2); системно-структурний аналіз економічних процесів та явищ (при характеристиці національної економічної стратегії України у глобальних координатах; дослідженні глобальних цілей США та економічних механізмів їх реалізації: пп. 1.2, 1.3); аналіз та синтез (при оцінці масштабів, структури і нереалізованого потенціалу торговельного, інвестиційно-виробничого та науково-технічного співробітництва України і США: пп. 2.1, 2.2, 2.3); метод кількісного та якісного порівнянь (при оцінці перспектив поглиблення економічного співробітництва України і США на інтеграційній платформі Угоди про асоціацію України з ЄС та ТТП; а також визначенні рівня міждержавної співпраці України і США за проектами міжнародної

технічної допомоги: пп. 3.1, 3.2); експертних оцінок та прогнозний (при визначенні економічних ефектів створення ТТІП та обґрунтуванні додаткових вигод України у співробітництві із США за посередництва ЄС: п. 3.1).

Інформаційною та статистичною базами роботи є монографічні дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів; матеріали та аналітичні звіти міжнародних організацій і дослідницьких агенцій (ЮНКТАД, Групи Світового банку, МВФ, СОТ, McKinsey Global Institute та ін.); статистичні дані та результати наукових досліджень Бюро перепису населення США, Міністерства торгівлі США, Ради з міжнародних відносин США, Організації Американських націй, Інституту національних стратегічних досліджень Національного університету оборони США, Ради економічних консультантів США, Міжнародного інституту стратегічних досліджень (м. Лондон, Великобританія), Інституту стратегічних досліджень НАН України, Інституту США і Канади РАН, Посольства України у США, Посольства США в Україні; а також офіційні інтеграційні угоди НАФТА, ЄС, КАФТА-ДР, ТТІП та ін.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційної роботи полягає у розкритті національних економічних стратегій України і США у форматі нового світопорядку, комплексній характеристиці українсько-американського співробітництва у торговельній, інвестиційно-виробничій і науково-технічній сфері, а також обґрунтуванні інтеграційної платформи його розвитку у глобальних координатах.

Нові наукові положення, одержані особисто автором, які виносяться на захист, полягають у такому:

вперше:

- розкрито генезис та еволюцію розвитку світового економічного порядку, що трактується автором як система інституціоналізованих на міжнародному рівні правових, економічних і політичних правил і норм упорядкування міждержавних відносин, яка характеризується наявністю ієрархічно субординованої структури країн відповідно до рівня їх соціально-економічного розвитку і ступеня впливу на процеси ухвалення глобальних управлінських рішень та спрямована на забезпечення мирного співіснування усіх націй на основі гармонізації їх економічних інтересів і неухильного дотримання норм міжнародного права; виокремлено чотири етапи його трансформації за критеріями домінуючих чинників військово-політичної й економічної сили держав; превалюючих форм, рівнів і механізмів міждержавного співробітництва; співвідношення національного, регіонального і наднаціонального рівнів ухвалення світових управлінських рішень; ступеня взаємозалежності країн і регіонів: 1-й етап – друга половина XVII ст. – 1910-ті роки (колоніальна система); 2-й етап – міжвоєнний період (модель домінування імперій); 3-й етап – 1945-1990 рр. (біполярна система світопорядку); 4-й етап – 1991 р. – по теперішній час (однополярна система з домінуванням США). Доведено, що розвал СРСР поклав початок формування глобальної моделі світового економічного порядку з її парадигмальними засадами (неозалежний характер глобальної системи міжнародних відносин; паритетна конвергенція національних інтересів усіх держав світу; домінування інформаційно-технологічного та соціально-екологічного компонентів глобального конкурентного лідерства країн; конкураційний характер глобальних конкурентних відносин; демократизація процесу ухвалення глобальних управлінських рішень) та принципами (верховенство міжнародного права; кооперація, солідарність, субсидіарність, культурна диверсифікація; сталість розвитку; гнучкість інституційної структури, професійна автономність суб'єктів, транспарентність; дійова система примусу і покарання);

удосконалено:

- теоретичні підходи до обґрунтування статусу Сполучених Штатів Америки як реального глобального лідера у новій моделі світового порядку на основі узагальнення їх глобальних цілей (утримання і нарощування конкурентного лідерства із забезпеченням внутрішньої і зовнішньої стабільності; зміцнення існуючих і формування нових міжнародних альянсів, стратегічних партнерств і регуляторних інституцій, здатних посилити вплив США на систему міжнародних відносин; упередження ескалації існуючих та виникнення нових військових конфліктів; запобігання глобальному поширенню зброї масового ураження; збереження світової військової переваги) та економічних механізмів їх реалізації (домінуючий вплив США на міжнародну економічну політику; системне лобіювання інтересів американських ТНК у рамках глобальних торговельно-інвестиційних режимів; інструментарій науково-технологічного трансферу; наступальна економічна дипломатія; реалізація регіональних та трансконтинентальних інтеграційних стратегій; диверсифікована система економічних санкцій; публічна і цифрова дипломатія; підтримка високого рейтингу американських збройних сил; надання технічної і військової допомоги союзникам і дружнім державам), що дає цілісне уявлення про вмотивовану місію США та їх глобальну відповідальність;

- обґрунтування інтеграційної платформи диверсифікації українсько-американського економічного співробітництва у форматі нового світопорядку через, по-перше, конкретизацію вигод, які отримає Україна від реалізації повномасштабного проекту Трансатлантичного торговельного й інвестиційного партнерства між США і ЄС (зростання платоспроможного попиту в ЄС та США на українські товари, вироблені у рамках транснаціональних виробничих ланцюгів; визнання еквівалентності товарів в ЄС при виході на ринок США; отримання доступу вітчизняних суб'єктів господарювання до американських передових технологій та їх інтегрування у глобальні ланцюги доданої вартості; поява спільних з Євросоюзом регуляторних норм у сфері торговельної й інвестиційної діяльності); по-друге, обґрунтування ключових напрямів використання Україною механізмів Угоди про асоціацію з ЄС для поглиблення економічного співробітництва із США (конвергенція вітчизняної сфери сертифікації і стандартизації до вимог ЄС; повна імплементація вимог розділу 9 Угоди про асоціацію; зближення правил регулювання фінансових послуг; лібералізація режиму двостороннього інвестування та взаємний захист інвесторів; гармонізація правовідносин на ринку злиттів і поглинань; гармонізація трудових стандартів тощо);

- методичні підходи до визначення факторів впливу на українсько-американську торгівлю на основі апроксимації емпіричної гравітаційної моделі на базі статистичної вибірки ключових моніторингових параметрів щодо: вартісних обсягів зовнішньої торгівлі України зі Сполученими Штатами Америки за поточним валютним курсом, валового внутрішнього продукту США, валового внутрішнього продукту України, середньорічних цін на нафту та територіальної віддаленості країн-торговельних партнерів. На цій основі розраховано коефіцієнти еластичності обсягів зовнішньої торгівлі України із США за відповідними факторами і встановлено наявність їх прямого впливу на вартісні обсяги міждержавної торгівлі;

дістали подальшого розвитку:

- системна оцінка торговельного співробітництва України і Сполучених Штатів Америки з розкриттям його сучасних тенденцій (збільшення частки США в експортно-імпорتنих операціях України; нестабільність і циклічний характер

динаміки взаємної торгівлі; наростання дефіциту зовнішньоторговельного балансу України у торгівлі із США; поглиблення дисбалансів у товарній структурі міждержавних експортно-імпорتنих операцій; посилення нееквівалентності товарного обміну) та визначенням головних гальмуючих факторів розвитку торговельно-економічного співробітництва між Україною та США (загальносистемних, секторальних, інституційно-регуляторних). Обґрунтовано стратегічні пріоритети нарощування конкурентних позицій вітчизняних експортерів на американському ринку у єдності нормативно-правових, фінансово-економічних і організаційних важелів та інструментів, здатних у сукупності забезпечити повномасштабну реалізацію економічних інтересів експортерів України на ринку Сполучених Штатів Америки;

- комплексна характеристика інвестиційно-виробничого співробітництва України і Сполучених Штатів Америки з системною оцінкою його основних кількісно-якісних параметрів та обґрунтуванням ключових напрямів інтенсифікації: створення спільних підприємств у сфері тваринництва та рослинництва з використанням американських аграрних технологій; підключення вітчизняних суб'єктів господарювання до транснаціональних виробничих мереж за участі американських ТНК; будівництво зернохосовищ та організація в Україні спільного виробництва машин і обладнання для механізації технологічних процесів у вітчизняному виробництві; імплементація механізмів синдикуваного кредитування через об'єднання у синдикати вітчизняних і американських фінансово-кредитних установ; об'єднання українського і американського капіталів у межах промислово-фінансових груп;

- розкриття характеру та тенденцій розвитку українсько-американського співробітництва у науково-технічній сфері, на основі чого встановлено його ключові форми (міждержавні наукові й освітні обміни; стажування у США українських учених, дослідників й інноваторів; співпраця у рамках Україна – НАТО; купівля американського обладнання; патентування та реєстрація об'єктів інтелектуальної власності американських винахідників в Україні) та обґрунтовано механізми його диверсифікації: підключення вітчизняних підприємств до технологічних ланцюгів, що функціонують у межах американських ТНК; відкриття їх філіалів та дочірніх підприємств на території України; приєднання України до міжнародних науково-дослідних союзів і альянсів за участі економічних суб'єктів США; створення спільних технополісів і технопарків;

- ідентифікація ролі технічної допомоги Сполучених Штатів Америки Україні у процесі структурної модернізації вітчизняної економіки через конкретизацію її цільової мотивації; оцінку ефективності проектів (розвиток вітчизняної системи комерційного права; протидія поширенню ВІЛ/СНІД; підвищення кваліфікації вітчизняних професійних кадрів, науковців та держслужбовців; розвиток вітчизняних систем управління и зв'язку; підвищення матеріально-технічної спроможності вітчизняних збройних сил та ін.) та обґрунтування стратегічних пріоритетів підвищення її результативності (імплементація механізмів співфінансування при реалізації проектів; удосконалення нормативно-правової бази здійснення державних закупівель товарів, робіт та послуг у їх межах; активне залучення громадянського суспільства до планування і реалізації програм технічної допомоги; проведення підготовки кадрів у сфері міжнародної технічної допомоги і проектного менеджменту; широке залучення недержавних інституцій до реалізації проектів; повне звільнення усіх їх видів від оподаткування).

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що основні теоретичні положення, висновки і рекомендації, сформульовані автором у дисертації, можуть бути методологічною базою для розробки ефективних механізмів диверсифікації економічного співробітництва України і США. Наукові розробки, висновки і практичні рекомендації автора були використані: Міністерством економічного розвитку і торгівлі України при підготовці проектів законів та постанов Кабінету Міністрів України щодо диверсифікації участі держави у міжнародному трансфері технологій (довідка про впровадження №1/241 від 16.09.2015 р.); Департаментом Америки Міністерства закордонних справ України у поточній роботі (довідка про впровадження №052/2016-1/9-7 від 16.03.2016 р.); Департаментом економіки та інвестицій Київської міської державної адміністрації у поточній роботі (довідка про впровадження №050/03-3129 від 12.04.2016 р.); ТОВ «Експерт-Холдинг» при підготовці консалтингового звіту «Фінансово-кредитні механізми стимулювання експортної діяльності і захист прав інтелектуальної власності у США» (довідка про впровадження №06-277 від 27.01.2016 р.). Матеріали і результати дисертаційного дослідження використовуються також у навчальному процесі при викладанні дисциплін «Міжнародна економіка», «Глобальна економіка» та «Міжнародні стратегії економічного розвитку» у ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» (довідка про впровадження від 15.02.2016 р.).

Особистий внесок здобувача. Усі наукові результати, які викладено у дисертаційному дослідженні та виносяться на захист, одержані автором особисто.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертаційної роботи доповідалися та обговорювалися на десяти всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях: II міжнародній науково-практичній конференції «Роль і місце бухгалтерського обліку, контролю й аналізу в розвитку економічної науки і практики» (м. Київ, 6-7 грудня 2012 р.); III міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток бухгалтерського обліку, контролю та аналізу в сучасних концепціях управління» (м. Судак, 24-28 травня 2013 р.); науково-практичній конференції «Проблеми ринку та розвитку регіонів країн СНД» (м. Дніпропетровськ, 7-8 червня 2013 р.); VII міжнародній науково-практичній конференції «Підприємницька діяльність в Україні: проблеми розвитку та регулювання» (м. Київ, 27 червня 2014 р.); міжнародній науково-практичній конференції «Перспективи розвитку національної економіки» (м. Запоріжжя, 12-13 лютого 2016 р.); міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях» (м. Львів, 19-20 лютого 2016 р.); міжнародній науково-практичній конференції «Економічний потенціал країни: наукові підходи та практика реалізації» (м. Одеса, 26-27 лютого 2016 р.); всеукраїнській науково-практичній конференції «Фінанси, бухгалтерський облік та підприємництво: національні особливості та світові тенденції» (м. Київ, 18-19 березня 2016 р.); XII міжнародній науково-практичній конференції «Naukowa przestrzen Europy – 2016» (м. Перемишль, Польща, 7-8 квітня, 2016 р.); міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні напрями забезпечення ефективності економіки країни» (м. Запоріжжя, 8-9 квітня 2016 р.).

Публікації. Основні положення і наукові результати дослідження опубліковано дисертантом самостійно у 20 наукових працях, з них: 8 – у наукових фахових виданнях України; 1 – у зарубіжному виданні; 1 – у науковому фаховому

виданні України, яке включене до міжнародних наукометричних баз даних; 10 – в інших виданнях. Загальний обсяг опублікованих робіт, що належить особисто дисертантові, становить 7,2 д. а.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертаційної роботи становить 205 сторінок комп'ютерного тексту. У тексті дисертації розміщено 18 рисунків на 16 сторінках, 17 таблиць на 16 сторінках, 7 додатків на 10 сторінках. Список використаних джерел налічує 214 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, сформульовано її мету, завдання, об'єкт і предмет; визначено методологічну основу і методи дослідження; розкрито зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; обґрунтовано наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; подано інформацію про апробацію та публікації результатів дослідження.

У **розділі 1 «Глобальна трансформація світового порядку та її вплив на національні економічні стратегії України і США»** розкрито парадигмальні засади глобальної моделі світового економічного порядку; визначено геоекономічні цілі США і механізми їх реалізації; обґрунтовано нову концепцію стратегічного партнерства України і Сполучених Штатів Америки.

Відправним пунктом авторського дослідження економічного співробітництва України і Сполучених Штатів Америки стало розкриття чинників глобальної трансформації світового порядку на початку третього тисячоліття. Відзначається, що світовий порядок як система норм і правил збалансованого співіснування держав була вироблена світовим співтовариством з метою цілеупорядкування міждержавних відносин на різних їх ієрархічних рівнях у відповідності з економічними і військово-політичними інтересами найпотужніших і найвпливовіших акторів міжнародних відносин. Проведений дисертантом ретроспективний аналіз еволюційного розвитку моделей світового економічного порядку, починаючи з Вестфальської політичної системи 1648 р., засвідчив, що його зміни завжди відбувались у результаті розпаду континентальних і колоніальних імперій, як закономірна реакція світової спільноти на необхідність «перезавантаження» міжнародних відносин на основі нового балансу сил та нового стану світової рівноваги. У роботі дається авторське розгорнуте визначення сутності світового економічного порядку та ідентифікуються два його ключових атрибути. Перший – наявність ієрархічно субординованої структури країн відповідно до рівня їх соціально-економічного розвитку і ступеня впливу на процес ухвалення ключових міжнародних рішень; другий – сучасна цільова функція світового порядку, яка полягає у забезпеченні мирного співіснування усіх націй на основі гармонізації їх економічних інтересів і неухильного дотримання норм міжнародного права.

Відзначається, що ідея національної держави, відносно успішно реалізовувана з часів Вестфальського миру, вже на початку ХХ ст. досягла своїх граничних меж під впливом поглиблення міжнародного поділу праці, наростання транснаціоналізаційних тенденцій у розвитку світової економіки, стрімкого розвитку міжнародних ринків, динамічного прогресу технологічного способу виробництва та розширення субсидіарності при ухваленні різного роду управлінських рішень. Однак, неспроможність світового співтовариства забезпечити на той час оперативну модернізацію світового порядку у відповідності з новим розподілом держав на

економічній і політичній карті світу стала ключовою причиною двох світових війн, що малі катастрофічні для людства наслідки. Дослідження генезису й еволюції розвитку світового економічного порядку дозволили автору виокремити основні етапи його трансформації за виділеними критеріями та дати комплексну характеристику кожному етапу: 1-й етап – друга половина XVII ст. – 1910-ті роки (колоніальна система); 2-й етап – міжвоєнний період (модель домінування імперій); 3-й етап – 1945-1990 рр. – біполярна система світопорядку; 4-й етап – 1991 р. – по теперішній час – однополярна система з домінуванням США. На цій основі постулюється теза про те, що еволюційна зміна моделей світового порядку вписується у так звані довгі політичні цикли. У дисертації аргументується, що з розвалом СРСР бере свій початок глобальна модель світового економічного порядку, яка базується на таких парадигмальних засадах, як-от: незалежний характер глобальної системи міжнародних відносин; паритетна конвергенція національних інтересів усіх держав світу; домінування інформаційно-технологічного та соціально-екологічного компонентів глобального конкурентного лідерства країн; конкураційний характер глобальних конкурентних відносин; демократизація процесу ухвалення глобальних управлінських рішень.

Наголошується, що Сполучені Штати Америки є на сьогодні незаперечним глобальним лідером та єдиною наддержавою, здатною реально забезпечувати світову політичну й економічну рівновагу та бути гарантом демократії і ліберальних цінностей. На підтвердження цієї тези наводяться дані щодо ключових параметрів їх економічної, інвестиційно-фінансової, технологічної і військової могутності: тільки у період 1981-2015 рр. американський ВВП зріс більш ніж у шестеро, населення – у півтора рази, подушовий ВВП – учетверо, а експорт й імпорт товарів і послуг – усемеро. Частка США у глобальному ВВП становить нині 22,5%; у світовому експорті товарів та послуг – 11,6%; у світовому імпорті – 14,4%; у глобальному нагромадженні вхідних інвестицій – 20,8%, а у вихідних інвестиційних потоках – 24,4%. У роботі на основі узагальнення основних документів, що визначають сучасний зовнішньоекономічний і політичний курс Сполучених Штатів (Стратегія національної безпеки 2015 р., щорічні звернення Президента до Конгресу США, Військова доктрина, Національна експортна ініціатива та ін.) панорамно розкриваються глобальні цілі США і дається комплексна характеристика економічних механізмів їх реалізації (інструментарію економічної дипломатії, санкцій та лобювання інтересів американських ТНК у рамках глобальних торговельно-інвестиційних режимах; заходів економічної, публічної та цифрової дипломатії та ін.). Акцентується увага на тому, що для Сполучених Штатів Америки, як ні для жодної іншої держави з числа «золотого мільярду», їх національні економічні інтереси завжди були і залишаються донині первинним засадничим базисом формування зовнішньої політики.

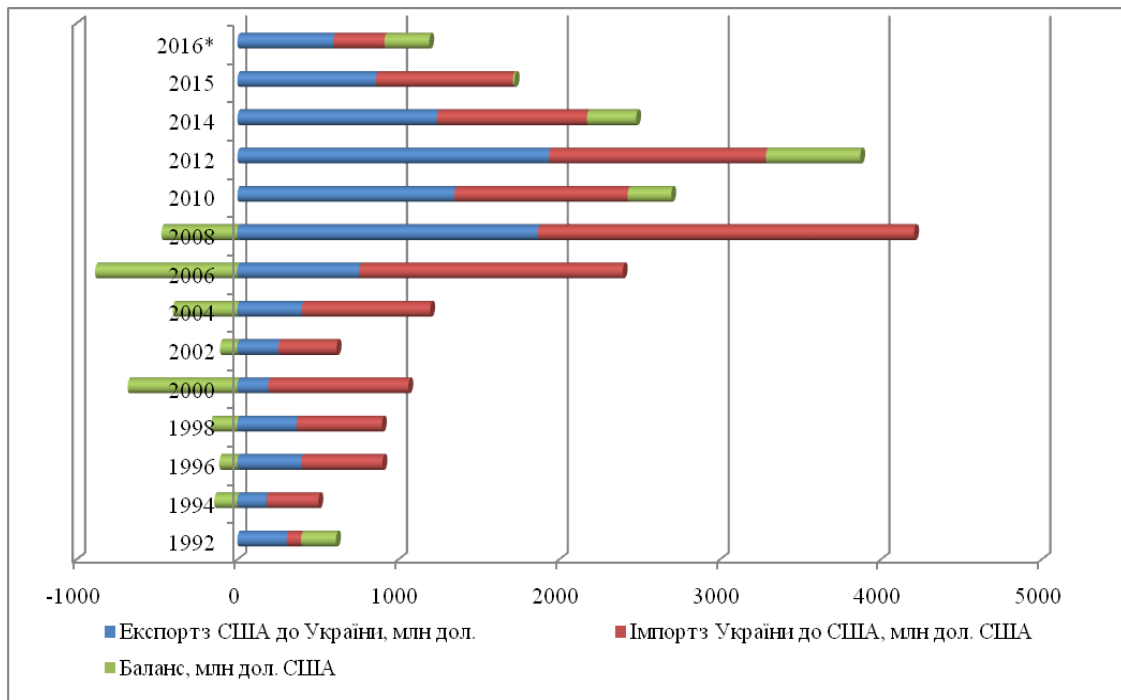
У роботі відзначається, що головною помилкою у реалізації Україною національної стратегії економічного розвитку після набуття державного суверенітету стало взяття на озброєння концепції багатовекторності, що мало своїм наслідком розпорошення національних ресурсів у реалізації зовнішніх економічних і політичних цілей, вкрай низька ефективність імплементації структурних реформ, а також несприйняття авторитетними західними партнерами намірів держави інтегруватись у цивілізований політичний і економічний простір. Однак, після остаточної перемоги у 2014 р. євроінтеграційного курсу економічної стратегії Україна зазнала військової агресії з боку Російської Федерації, яка у порушення норм міжнародного права та

протиставивши себе усьому цивілізованому світу окупувала частину українських територій. За таких умов економічний, безпековий та військово-політичний вимір сучасної міжнародної стратегії України пов'язаний з розбудовою стратегічного партнерства зі Сполученими Штатами Америки, здатного забезпечити її державний суверенітет та національну безпеку.

У розділі 2 «Потенційний ресурс українсько-американського економічного співробітництва та механізми його реалізації» дано комплексну аналітичну оцінку зовнішньоторговельному співробітництву України і США та визначено шляхи його вдосконалення; досліджено основні тенденції міждержавної інвестиційно-виробничої кооперації у контексті залучення України до глобального відтворювального процесу; а також оцінено ефективність діючих механізмів науково-технічної підтримки Сполученими Штатами Америки економіки України.

На основі комплексного аналізу розвитку зовнішньоторговельного співробітництва України і США у період 1992-2015 рр. дисертант розкрив його основні параметри, масштаби і структуру, а також обґрунтував суперечливий і асиметричний характер цієї форми двосторонніх економічних відносин. Незважаючи на позитивну динаміку взаємної торгівлі України і США – зростання обсягів міждержавної торгівлі і збільшення частки Сполучених Штатів у експортно-імпортних операціях України, автор відзначає і низку диспропорцій торговельних відносин двох країн (рис. 2). Це, зокрема, нестабільність і циклічний характер динаміки взаємної торгівлі, наростання дефіциту зовнішньоторговельного балансу України у торгівлі із США, неефективність товарної структури експортних поставок вітчизняних продуцентів на американський ринок та нееквівалентність товарного обміну між двома країнами. Вітчизняні суб'єкти господарювання недостатньо мірою використовують нині можливості інноваційної моделі міжнародної конкурентоспроможності, а їх позиції на американському ринку базуються переважно на порівняльних перевагах низької вартості робочої сили та експорту товарів з невисоким рівнем доданої вартості. Це суттєво звужує можливості України щодо реалізації своїх національних економічних інтересів на американському ринку, гальмує темпи зростання національної економіки та суттєво погіршує умови торгівлі.

На думку автора, максимально повне використання Україною зовнішньоторговельного потенціалу в економічному співробітництві із США вимагає системної підтримки розвитку вітчизняного експортного потенціалу, яка має включати комплекс взаємопов'язаних нормативно-правових (інвентаризація нормативно-правової бази двох країн на предмет виконання довгострокових угод про торговельно-економічне співробітництво; активне використання можливостей Генералізованої системи преференцій США тощо); фінансово-економічних (фінансове сприяння держави вітчизняним експортерам через кредитування експорту, страхування експортних кредитів від комерційних і політичних ризиків; надання урядом гарантій щодо залучення кредитних ресурсів у експортоорієнтовані виробництва та запровадження системи ефективного кредитування їх оборотних коштів тощо) та організаційних заходів (активізація діяльності торговельно-економічної місії України у США щодо просування вітчизняної продукції на американський ринок та пошуку потенційних партнерів; створення розгалуженої мережі торговельних представництв великих компаній України у Сполучених Штатах; організація ефективної системи обміну господарською інформацією між українськими та американськими суб'єктами господарювання та ін.).

* - дані за січень-липень 2016 р.

Рис. 2. Динаміка експортно-імпортних операцій з товарами між Україною і США протягом 1992-2016 рр.

Джерело: Побудовано автором за даними Бюро перепису населення США. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.census.gov/foreign-trade/balance/c4623.html>

Розглядаючи українсько-американські відносини в інвестиційно-виробничій сфері, автор дає їм комплексну оцінку, розкриває їх сучасний рівень, напрями та результативність, акцентуючи увагу на притаманні міждержавному співробітництву у цій галузі узагальнюючі характеристики. Зокрема, незначні обсяги надходжень американських інвестицій в українську економіку (681,5 млн. дол. США на початку 2016 р.) та українських інвестицій в економіку США (5,9 млн. дол. США відповідно); вкрай низька питома частка американських інвесторів у загальних обсягах надходжень прямого іноземного інвестування в Україну (1,7% та 0,1% відповідно у прямому іноземному та зарубіжному інвестуванні на початку 2016 р.); брак американського капіталу у стратегічно важливих проектах структурної перебудови української економіки; незначна частка поставок продукції за спільними виробничо-коопераційними проектами; вузький спектр організаційних форм українсько-американського інвестиційного співробітництва. Акцентується увага на тому, що лівова частка вкладень ПІІ Сполучених Штатів здійснюються нині через регіональні представництва американських компаній та підконтрольні їм офшорні компанії; а у стратегіях американських інвесторів в Україні домінуючими є прямі продажі, дистриб'юторські та франчайзингові операції, а також ліцензійне виробництво, що відповідає світовій практиці коопераційних угод.

З огляду на колосальний інвестиційний ресурс США (нині за кордоном сконцентровано понад 20% їх виробничих потужностей; у 2012 р. активи зарубіжних філіалів американських ТНК становили 23,8 трлн. дол. США, обсяги їх глобальних продажів – 6,9 трлн, а чистий дохід – 1,2 трлн відповідно), автор обґрунтовує стратегічні пріоритети диверсифікації українсько-американського співробітництва в інвестиційно-виробничій сфері у контексті залучення України до глобального відтворювального процесу. Це – розширення присутності американських інвесторів

на вітчизняному ринку, їх широкий доступ до участі у стратегічно важливих приватизаційних процесах; створення спільних підприємств у сфері АПК з використанням американських аграрних технологій; запровадження механізмів синдикуваного кредитування.

Проведений у роботі поглиблений аналіз взаємодії України і Сполучених Штатів Америки у науково-технічній сфері дав змогу автору виявити основні її кількісно-якісні параметри. На основі узагальнення ключових показників співпраці (динаміка наукових й освітніх обмінів; вартісні обсяги купівлі американського обладнання; патентування і реєстрація об'єктів інтелектуальної власності американських дослідників в Україні та ін.) дисертант констатує її відносно низький рівень розвитку. Так, в останнє десятиліття українські винахідники щорічно реєстрували у Бюро патентів і торговельних марок США у середньому по три патенти щороку; на сьогодні в Україні превалує реєстрація об'єктів інтелектуальної власності США торговельної орієнтації (у 2014 р. на США припадало 17,1% загальної кількості поданих в Україні заявок на реєстрацію знаків для товарів і послуг і 19,4% – виданих на них патентів); а в імпорті американських технологій значна частка припадає на морально застаріле обладнання і трансфер управлінських і підприємницьких методик. Наголошується, що такий стан речей суттєво обмежує можливості інтернаціоналізації патентної системи України та комерціалізації українських інноваційних розробок на ринку Сполучених Штатів Америки, а також спричиняє високі ризики вітчизняних підприємницьких структур при їх виході з технологічними інноваціями на ринок США.

Заключна частина розділу присвячена обґрунтуванню основних механізмів активізації науково-технічного співробітництва України із США за такими напрямками, як-от: стимулювання технологічної кластеризації української економіки з пріоритетною роллю фундаментальної науки як ядра національної кластерної мережі; підключення українських підприємств до технологічних ланцюгів, що функціонують у межах американських ТНК; приєднання України до міжнародних виробничих і науково-дослідних союзів за участі суб'єктів господарювання США тощо. При цьому наголошується, що першочерговим завданням є нині забезпечення належного захисту інтелектуальної власності в Україні і досягнення домовленостей з американськими монополістами щодо зниження цін на свої продукти.

У розділі 3 «Інтеграційна платформа стратегічного співробітництва України і США» дано комплексну оцінку економічних вигод України від реалізації проекту Трансатлантичного торговельного й інвестиційного партнерства між США та ЄС; а також проаналізовано міжнародну технічну допомогу США Україні як ключового фактору регіональної безпеки в Європі.

Відзначається, що логіка і динаміка розвитку українсько-американського економічного співробітництва у сучасних світогосподарських координатах, крім власне двостороннього формату міждержавної взаємодії, пов'язані також із системним впливом процесів глобальної інтеграції. Одним з її проєктів, що з 2013 р. перебуває на переговорному етапі, є Трансатлантичне торговельне та інвестиційне партнерство за участі США і Європейського Союзу. Дисертант наводить експертні дані щодо очікуваного економічного ефекту від заснування даного трансконтинентального блоку, зокрема, створення найбільшої у світі зони вільної торгівлі (на яку припадатиме 50% глобального ВВП, 30% світового експорту, 75% глобальних фінансів та 820 млн споживачів); щорічний приріст зовнішньоторговельних потоків на рівні 150 млрд. дол. США для кожної із сторін;

створення 500 млн нових робочих місць; усунення нетарифного регулювання у взаємній торгівлі та подвійних витрат виробників на сертифікацію і ліцензування продукції; протидія новітнім формам неконкурентної поведінки корпорацій.

Наголошується, що у контексті набуття чинності Угоди про асоціацію між Україною і ЄС ключовим для нашої держави стає її позиціонування відносно ТТІП, з погляду можливостей використання його інтеграційних механізмів для поглиблення економічного співробітництва зі Сполученими Штатами в силу виникнення ефектів відхилення торгівлі для третіх країн. На основі моніторингу головних пунктів Угоди про асоціацію між Україною і ЄС, а також ТТІП між США і ЄС дисертант обґрунтовує додаткові вигоди, які може отримати Україна в економічному співробітництві зі Сполученими Штатами від їх реалізації. До них віднесено, зокрема: зростання платоспроможного попиту в ЄС та США на українські товари, вироблені у рамках глобальних ланцюгів вартості за участі американських і європейських компаній; визнання еквівалентності товарів в ЄС при виході на ринок США; розширення доступу вітчизняних економічних агентів до американських інноваційних технологій та їх інтегрування у глобальні вартісні ланцюги; поява спільних з Євросоюзом регуляторних норм у сфері торговельної й інвестиційної діяльності. У дисертації обґрунтовано ключові інтеграційні механізми розбудови українсько-американського економічного співробітництва у контексті реалізації Угоди про асоціацію з ЄС, а саме: конвергенція вітчизняної сфери сертифікації і стандартизації до вимог ЄС; повна імплементація вимог розділу 9 Угоди про асоціацію України з Євросоюзом; спрощення процедури створення і комерційного використання інноваційних продуктів; зближення регуляторних правил у сфері фінансових послуг; гармонізація правовідносин на ринку злиттів і поглинань; гармонізація трудових стандартів; узгодження спільних підходів щодо використання субсидій.

Дисертант детально аналізує масштаби, динаміку, структуру та інституційне забезпечення технічної допомоги США Україні та розкриває її нереалізований потенціал. Показано, що проекти технічної допомоги, що реалізуються у нашій державі за сприяння Сполучених Штатів, надаються як напряму, так і опосередковано багатосторонніми каналами міжнародних організацій; а їх цільова мотивація зорієнтована насамперед на підтримку демократичних і ринкових трансформацій в Україні, реалізацію політики щодо захисту інтересів американських ТНК на українському ринку, поліпшення комерційних умов їх діяльності в Україні, а також розбудову ефективних зовнішніх зв'язків американських компаній-виконавців. За весь час Урядом Сполучених Штатів було надано Україні 4,1 млрд. дол. США технічної допомоги, а у 2015 р. вона реалізовувалась за 732 проектами. У роботі обґрунтовано ключові механізми підвищення ефективності використання коштів технічної допомоги США Україні з їх об'єднанням у дві групи. З одного боку, це – інструментарій щодо вдосконалення системи управління проектами технічної допомоги з боку Сполучених Штатів: кардинальний перегляд підходів американських донорів до надання технічної допомоги Україні з їх переорієнтацією з невеликих грантових проектів на великомасштабні проекти, що реалізовуватимуться консорціумами донорських компаній, включаючи й українські. З другого боку, головними стратегічними напрямками вдосконалення системи управління проектами технічної допомоги з боку України є наступні: широке залучення до реалізації програм механізмів співфінансування; удосконалення нормативно-правової бази здійснення державних закупівель товарів, робіт та послуг у межах проектів технічної допомоги, що фінансуються американськими донорами; активне залучення

громадянського суспільства до планування і реалізації програм технічної допомоги; проведення підготовки кадрів у сфері міжнародної технічної допомоги і проектного менеджменту; створення ефективної системи моніторингу й оцінки результативності проектів технічної допомоги; широке залучення недержавних інституцій до їх реалізації; повне звільнення усіх їх видів від оподаткування та ін.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукової задачі щодо розробки науково обґрунтованого механізму ефективного економічного співробітництва України і США за умов формування глобальної моделі світового порядку. На основі комплексного дослідження основних форм і механізмів двостороннього економічного співробітництва автор сформулював ряд висновків теоретичного та практичного значення:

1. Кожна історична стадія еволюційного розвитку світового господарства характеризується притаманною їй моделлю світового економічного порядку, яка відбиває, з одного боку, рівноважне співвідношення економічних і військово-політичних сил країн, а з другого – систему факторів, що визначають динаміку і векторні тренди їх конкурентного розвитку. Зміни світового порядку завжди відбувались у результаті розпаду континентальних і колоніальних імперій, як закономірна реакція світової спільноти на необхідність «перезавантаження» міжнародних відносин на основі нового балансу сил та нового стану світової рівноваги. На початку XXI ст. формується глобальна модель світового економічного порядку, зорієнтована на забезпечення глобальної конвергенції національних економічних систем з формуванням чітких контурів незалежності країн і регіонів.

2. Конкурентний статус Сполучених Штатів у сучасних геополітичних і гео економічних процесах забезпечується завдяки реалізації глобально-орієнтованої національної стратегії, усі механізми якої спрямовані на досягнення синергійного кінцевого результату – нарощування національного багатства США за рахунок мобілізації внутрішніх і зарубіжних ресурсів, зміцнення світового військового і політичного лідерства, протидії політичній, військовій і економічній конкуренції з боку інших країн, а також концентрації на своїй території лівової частки глобальних військових, виробничих, інвестиційних, науково-технічних, інноваційних, фінансово-кредитних та інформаційних ресурсів. За своїм змістом національна стратегія Сполучених Штатів Америки задає основний векторний тренд світогосподарських трансформацій та формування нового світового порядку.

3. В умовах формування нового світового порядку національні інтереси України лежать насамперед у розбудові стратегічного партнерства із Сполученими Штатами Америки, яке включає механізми розвитку повномасштабного військово-технічного й економічного співробітництва; отримання американської допомоги у проведенні реформ, включно з супервайзерством над певними їх блоками у тісній координації з країнами ЄС; міжнародну фасилітацію США у стримуванні російської агресії; масштабну фінансову підтримку з боку США, у тому числі через інституційну платформу міжнародних фінансово-кредитних організацій (Групи Світового банку, МВФ, МБРР та ін.). Україна у зовнішньополітичній доктрині США розглядається скоріше не як їх союзник, а партнер з реалізації Сполученими Штатами своїх глобальних цілей на європейському континенті.

4. Сучасні українсько-американські торговельні відносини хоча й репрезентують нині важливу складову зовнішньоекономічної діяльності двох країн, не вичерпують повною мірою свого потенціалу. Вони охоплюють як традиційні експортно-імпорتنі операції, так і трансакції з післяпродажного обслуговування

поставлених товарів та операції у сфері міжнародної виробничої спеціалізації і кооперування виробництва. Об'єктивна необхідність зростання ролі США в якості зовнішньоторговельного партнера України обумовлена нагальною потребою освоєння нашою державою нових ринків збуту; скорочення її залежності від ринків країн СНД та зростання рівня матеріального добробуту населення; отримання доступу до американських інноваційних розробок і технологій; а також значними економічними вигодами, котрі відкриває Угода ТТІП між США та ЄС. У контексті реалізації Україною національного експортного потенціалу на американському ринку необхідною є системна підтримка його розвитку у комплексі взаємопов'язаних нормативно-правових, фінансово-економічних і організаційних заходів.

5. Інвестиційно-виробниче співробітництво України і Сполучених Штатів Америки характеризується на сьогодні яскраво вираженим деформованим характером з причин величезного тіньового сектору української економіки; нестабільності політико-економічної ситуації; високої корумпованості усіх гілок влади; колосального бюрократичного тиску на бізнес; відсутності ефективної законодавчої бази надійного захисту прав іноземних інвесторів; негативного інвестиційного іміджу України; а також браку диверсифікованих організаційних форм бізнес-діяльності, здатних до консолідації капіталу та генерування значних фінансових потоків. З огляду на наявність колосального інвестиційного ресурсу США, запорукою високої динаміки українсько-американського інвестиційного співробітництва є ефективна державна політика у цій сфері, яка повинна мати системний, стратегічно виважений і багаторівневий характер та спрямовуватись на підключення вітчизняних компаній до транснаціональних виробничих мереж за участі американських бізнес-структур, розширення їх присутності на вітчизняному інвестиційному ринку та широкого допуску до інвестування пріоритетних сфер і галузей вітчизняної економіки.

6. Опанування Україною інноваційно-технологічною моделлю економічного розвитку висуває у число стратегічних пріоритетів розбудову українсько-американського співробітництва у науково-технічній сфері. Це вимагає застосування широкого арсеналу інструментів державної інноваційної політики насамперед у частині підключення вітчизняних компаній до транснаціональних інноваційних мереж за участі американських ТНК; усунення фрагментарності вітчизняних інноваційних процесів; підвищення рівня структурної інтегрованості національної інноваційної системи та нарощування внутрішнього попиту на інноваційну продукцію.

7. Інтеграційною платформою розвитку українсько-американського економічного співробітництва у глобальних координатах є Угода про асоціацію між Україною і ЄС та Трансатлантичне торговельне та інвестиційне партнерство між США і ЄС. Отримання Україною додаткових економічних вигод від реалізації цих інтеграційних проектів напряду залежить від динаміки структурного реформування вітчизняної економіки, розбудови інститутів соціально-ринкової економіки, а також створення потужних внутрішніх стимулів для відновлення економічного зростання. Саме це забезпечить остаточний демонтаж пострадянської моделі економіки, ефективне співробітництво України з учасниками мега-блоку ТТІП та формування її усталених конкурентних переваг на глобальних ринках.

8. Проекти технічної допомоги Сполучених Штатів Україні є важливою складовою двостороннього економічного співробітництва, завдяки якому здійснюється перерозподіл пільгових цільових ресурсів багатосторонніми каналами спеціалізованих вітчизняних і американських інституцій. Ключовими проблемами їх повномасштабної реалізації є як необґрунтоване дублювання функціональних

компетенцій ключових вітчизняних інституцій, що займаються реалізацією проектів та нерозвиненість вітчизняної інфраструктури їх реалізації на загальнодержавному і регіональному рівні; так і недосконалість процедурних норм у рамкових двосторонніх угодах; відсутність механізмів співфінансування проектів; висока формалізованість і забюрократизованість проектів американських фондів та брак постійної оперативної взаємодії між Урядом України і уповноваженими представниками та донорськими організаціями США. Це вимагає вжиття системи нормативно-правових, інституційних, організаційних та фінансово-економічних заходів з метою досягнення ефективної координації проектів на усьому шляху від залучення фінансових ресурсів до їх реалізації.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

У наукових фахових виданнях:

1. Німченко Н. С. (Зарицька Н. С.). Міжнародна технічна допомога США Україні – ключовий фактор регіональної безпеки в Європі / Н.С. Німченко (Н. С. Зарицька) // Управління сучасним містом: науково-практичний журнал. – 2012. – №1-4/1-12 (45-48). – К., 2012. – С. 99-103 (0,5 д. а.).

2. Німченко Н. С. (Зарицька Н. С.). Геоелементні цілі США та механізми їх реалізації / Н. С. Німченко (Н. С. Зарицька) // Управління сучасним містом: науково-практичний журнал. – 2013. – №3-4/7-12(51-52). – С. 111-116 (0,5 д. а.).

3. Німченко Н. С. (Зарицька Н. С.). Аналітична оцінка сучасного стану зовнішньоторговельного співробітництва України і США / Н. С. Німченко (Н. С. Зарицька) // Формування ринкової економіки. – 2014. – № 32. – С. 275-290 (0,8 д. а.).

4. Німченко Н. С. (Зарицька Н. С.) Характер українсько-американської інвестиційно-виробничої кооперації у контексті залучення України до глобального відтворювального процесу / Н.С. Німченко // Економіка та підприємництво: збірник наукових праць. – 2014. – №32. – С. 65-80 (0,5 д. а.).

5. Німченко Н. С. (Зарицька Н. С.). Аналіз товарної структури експортно-імпорتنних операцій між Україною та США / Н. С. Німченко (Н. С. Зарицька) // Управління сучасним містом: науково-практичний журнал. – 2014. – №1-2/1-6(53-54). – С. 93-98 (0,5 д. а.).

6. Зарицька Н. С. Зовнішньоторговельне співробітництво України і США та шляхи його вдосконалення / Н. С. Зарицька // Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць. – 2015. – Вип. 11 (174). – С. 56-59 (0,5 д. а.).

7. Зарицька Н. С. Перспективні напрями поглиблення науково-технічного співробітництва України та США / Н. С. Зарицька // Формування ринкових відносин в Україні: збірник наукових праць. – 2016. – Вип. 4 (179). – С. 40-42 (0,4 д. а.)

8. Зарицька Н. С. Сучасний рівень та потенційні можливості торговельного співробітництва України та США / Н. С. Зарицька // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». – 2016. – Вип. 17. – С. 32-34 (0,4 д. а.).

У зарубіжних виданнях та наукових фахових виданнях України, що зареєстровані у міжнародних наукометричних базах даних:

9. Nimchenko N.S. Megapolises across the world financial globalization / N. S. Nimchenko // Nauka I Studia: Ekonomiczne nauki. – Przemysl, 2013. – №9 (77). – P. 43-47 (0,4 д.а.)

10. Зарицька Н. С. Диверсифікація науково-технічного співробітництва України та США / Н. С. Зарицька // Бізнес Інформ (Ulrichsweb Global Serials Directory, Research Papers in Economics, РІНЦ, Index Copernicus, Directory of Open Access Journals, Cite Factor, Academic Journals Database, Scientific Indexing Services, Advanced Science Index,

Open Academic Journals Index, Get Info, Base, Info Base Index, Open AIRE, World Cat, SUNCAT Union Catalogue, COPAC Union Catalogue, Соціонет, Open Access Library, J-Gate, Академия Google, Research Bible). – 2016. – №2. – С.45-51 (0,9 д. а.).

В інших виданнях:

11. Німченко Н. С. (Зарицька Н. С.). Аналітична складова у стратегічному управлінні економічними суб'єктами / Н. С. Німченко (Н. С. Зарицька) // Роль і місце бухгалтерського обліку, контролю й аналізу в розвитку економічної науки і практики: зб. матеріалів II міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 6-7 грудня 2012 р.) – К.:КНЕУ, 2012. – С. 177-179 (0,1 д. а.).

12. Німченко Н. С. (Зарицька Н. С.) Сервісні та комунікаційні центри як функціональні параметри глобальних міст / Н. С. Німченко (Н. С. Зарицька), Р. М. Крамаренко // Проблеми ринку та розвитку регіонів країн СНД: зб. матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 7-8 червня 2013 р.). – Дніпропетровськ, 2013. – С. 65-66 (0,2 д.а., особисто автору належить 0,1 д.а.: обґрунтовано роль і функції сервісно-комунікаційних центрів у функціонуванні глобальних міст).

13. Німченко Н. С. (Зарицька Н. С.) Комплексний економічний аналіз як критерій оцінки розвитку мегаполісів / Н. С. Німченко (Н. С. Зарицька) // Розвиток бухгалтерського обліку, контролю та аналізу в сучасних концепціях управління: зб. матер. III міжнар. наук.-практ. конф. (м. Судак, 24-28 травня 2013 р.). – Судак, 2013. – С. 279-281 (0,2 д. а.).

14. Німченко Н. С. (Зарицька Н. С.). Мегаполіси як основні двигуни зовнішньої глобальної економіки / Н. С. Німченко (Н. С. Зарицька) // Підприємницька діяльність в Україні: проблеми розвитку та регулювання: зб. матеріалів VII міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 27 червня 2014 р.). – К.: КНЕУ. – С. 143-144 (0,1 д. а.).

15. Зарицька Н.С. Розширення торгівлі між Україною і США у сфері міжнародного науково-технологічного обміну / Н. С. Зарицька // Перспективи розвитку національної економіки: зб. матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 12-13 лютого 2016 р.). – Запоріжжя, 2016. – С. 130-132 (0,2 д. а.).

16. Зарицька Н.С. Українсько-американське інвестиційне співробітництво як важливий механізм міждержавної промислової співпраці / Н. С. Зарицька // Розвиток нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях: зб. матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 19-20 лютого 2016 р.). – Львів, 2016. – С. 26-27 (0,1 д. а.).

17. Зарицька Н.С. Стратегічне партнерство України та США в контексті інвестиційно-виробничого співробітництва / Н. С. Зарицька // Економічний потенціал країни: наукові підходи та практика реалізації: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 26-27 лютого 2016 р.). – Одеса, 2016. – С. 22-23 (0,1 д. а.).

18. Зарицька Н. С. Пріоритетні напрями українсько-американської співпраці у науково-технічній сфері / Н. С. Зарицька // Фінанси, бухгалтерський облік та підприємництво: національні особливості та світові тенденції: матер. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 18-19 березня 2016 р.). – Київ, 2016. – С. 11-13 (0,2 д. а.).

19. Zarytska N.S. The peculiarities of foreign trade between Ukraine and USA / N.S. Zarytska // Naukowa przestrzen Europy – 2016: materialy XII miedzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji (м. Перемишль, Польща, 7-8 квітня, 2016 р.). – Vol. 2: Ekonomiczne nauki. – Przemysl: Nauka i studia, 2016. – P. 83-88 (0,4 д. а.).

20. Зарицька Н. С. Оцінка стану патентно-ліцензійної співпраці України та США / Н. С. Зарицька // Актуальні напрями забезпечення ефективності економіки країни: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 8-9 квітня 2016 р.). – Запоріжжя, 2016. – С.116-117 (0,2 д. а.).

АНОТАЦІЯ

Зарицька Н. С. Економічне співробітництво України і США у форматі нового світопорядку. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини. ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». – Київ, 2016.

Дисертація присвячена комплексному дослідженню економічного співробітництва України і Сполучених Штатів Америки в умовах формування глобальної моделі світового економічного порядку. У роботі розкрито характер і ключові векторні тренди глобальної трансформації світового порядку та його вплив на національні економічні стратегії України і США. Конкретизовано геоекономічні цілі Сполучених Штатів і механізми їх реалізації, обґрунтовано нову концепцію стратегічного партнерства України і США.

Значну увагу приділено аналізу зовнішньоторговельного співробітництва України і США та обґрунтуванню шляхів його вдосконалення. Системно охарактеризовано міждержавну інвестиційно-виробничу кооперацію у контексті залучення України до глобального відтворювального процесу; а також розкрито масштаби, структуру і нереалізований потенціал українсько-американського співробітництва у науково-технічній сфері. Обґрунтовано ключові напрями розбудови українсько-американського стратегічного партнерства у контексті імплементації Угоди про асоціацію між Україною і ЄС, визначено механізми удосконалення системи міжнародної технічної допомоги Сполучених Штатів Україні як ключового фактору регіональної безпеки у Європі.

Ключові слова: світовий порядок, глобалізація, українсько-американське економічне співробітництво, торговельна співпраця, інвестиційно-виробниче співробітництво, науково-технічна співпраця, міжнародна технічна допомога, Угода про асоціацію між Україною і ЄС, Трансатлантичне торговельне та інвестиційне партнерство.

АННОТАЦИЯ

Зарицкая Н. С. Экономическое сотрудничество Украины и США в формате нового миропорядка. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.02 – мировое хозяйство и международные экономические отношения. ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана». – Киев, 2016.

Диссертация посвящена комплексному исследованию экономического сотрудничества Украины и Соединенных Штатов Америки в условиях формирования глобальной модели мирового экономического порядка. В работе раскрыт характер и ключевые векторные тренды глобальной трансформации мирового порядка, определено его влияние на национальные экономические стратегии Украины и США. Конкретизированы геоекономические цели Соединенных Штатов и механизмы их реализации, обоснована новая концепция стратегического партнерства Украины и США.

Значительное внимание уделено анализу внешнеторгового сотрудничества Украины и США и обоснованию путей его совершенствования. Системно охарактеризована межгосударственная инвестиционно-производственная кооперация в контексте включения Украины в глобальный воспроизводственный процесс; а также раскрыты масштабы, структура и нереализованный потенциал

украинско-американского сотрудничества в научно-технической сфере. Обоснованы ключевые направления развития украинско-американского стратегического партнерства в контексте имплементации Соглашения об ассоциации между Украиной и ЕС, определены механизмы усовершенствования системы международной технической помощи США Украине как ключевого фактора региональной безопасности в Европе.

Ключевые слова: мировой порядок, глобализация, украинско-американское экономическое сотрудничество, двусторонние торговые связи, инвестиционно-производственное сотрудничество, научно-техническое взаимодействие, международная техническая помощь, Соглашение об ассоциации между Украиной и ЕС, Трансатлантическое торговое и инвестиционное партнерство.

ABSTRACT

Zarytska N. S. Economic cooperation between Ukraine and the USA in the format of a new world order. – Manuscript.

Dissertation for the Academic Degree of Candidate of Economic Sciences in specialty 08.00.02 – World Economy and International Economic Relations. – SHEE «Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman». – Kyiv, 2016.

The dissertation is devoted to complex research of economic cooperation between Ukraine and the United States of America in emerging global model of the world economic order. The paper deals with the character and key trends of global transformation of the world order and their impact on national economic strategies of Ukraine and the USA. Geo-economic goals of the USA, mechanisms of their implementation, as well as a new concept of strategic partnership between Ukraine and the USA have been concretized.

The complex analysis of trade cooperation between Ukraine and the USA has been done and the main obstacles of its development have been determined as well. The main ways of improvement of trade cooperation are revealed. Special attention is paid to comprehensive description of the investment and industrial cooperation between Ukraine and the United States in the context of Ukraine's involvement in the global reproductive process. The dissertation summarizes major quantitative and qualitative parameters of interstate investment cooperation and the key directions of its intensification, including the following: creation of joint ventures in livestock and crop production using American agricultural technologies; connection of local businesses to multinational production networks with the participation of US multinationals; implementation of mechanisms syndicated loans through joining of domestic and American financial institutions; association of Ukrainian and American capital within the industrial and financial groups etc.

The typical features, trends and main forms of Ukrainian-American cooperation in science and technology have been exposed (intergovernmental scientific and educational exchanges, internships of Ukrainian scientists, researchers and innovators in the United States, Ukraine – NATO cooperation (development of information technologists; research in biology and biotechnology, material science and environmental, health and energy conservation; purchase of American equipment, patents and registration of intellectual property of American owners in Ukraine; participation of Ukrainian inventors, institutions and organizations in exhibitions of high-tech products and technologies in the USA etc.). Reasonable mechanisms of diversification of Ukrainian-American investment cooperation have been grounded: incorporation of Ukrainian enterprises into technological chains

operating within American multinationals; accession of Ukrainian institutions into international research alliances and networks involving US entities etc.

Integration platform of Ukrainian-American economic cooperation diversification has been grounded in the context of implementation of the Association agreement between Ukraine and EU and the Transatlantic trade and investment partnership between the US and the EU. The additional advantages for Ukraine arising from implementation of these integration projects have been identified. The main directions of deepening of Ukrainian-American economic cooperation in the frame of the Association agreement between Ukraine and EU have been grounded: harmonization of national legislation on intellectual property protection with European standards and requirements; convergence of national certification and standardization systems with the requirements of the EU; convergence of regulatory rules on financial services; liberalization of bilateral investments and mutual protection of investors; harmonization of competition policy on the M&A market; convergence of pharmaceutical standards for testing and production of new drugs; harmonization of labor standards etc.). Special attention is paid to grounding of main directions of American technical assistance to Ukraine as a key factor of regional security in Europe.

Key words: world order, globalization, Ukrainian-American economic cooperation, trade cooperation, investment and industrial cooperation, scientific and technical cooperation, international technical assistance, the Association agreement between Ukraine and the EU, Transatlantic trade and investment partnership.